

Влащенко С.С., аспірант кафедри загальноюридичних дисциплін Київського університету туризму, економіки і права

До питання права особи на доступ до публічної інформації

Право на доступ до публічної інформації в сучасному інформаційному суспільстві є одним із ключових конституційних прав людини і громадянина. Відсутність інформації про дії влади перетворює на фікцію основний конституційний принцип «що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ» (ст. 5 Конституції України) та створює загрозу узурпації державної влади або зловживання нею.

Визнання і закріплення у конституційному законодавстві фундаментальних прав та свобод людини і громадянина, наділених юридичним верховенством, їх обсяг, зміст, гарантії реалізації у сучасних умовах є однією з актуальних, пріоритетних і найважливіших проблем, ефективне вирішення яких стає яскравим свідченням рівня розвитку будь-якого суспільства, його інститутів, держави, її політичного режиму, ступеня їх демократизації [1, с. 114].

Конституційне право особи на інформацію є найважливішим й органічним елементом загальної цілісної системи прав і свобод. Ступінь розвитку цього права характеризує ступінь прогресу самого суспільства, рівень особистої свободи особи, який реально забезпечується державою.

Важливою і необхідною складовою механізму здійснення права на інформацію є гарантування належного, вільного доступу громадян до інформації, а також чітка правова регламентація виключних випадків його обмеження.

Водночас, ми залишаємося на позиції, що право на доступ до інформації не можна ототожнювати з правом на свободу інформації, оскільки вони хоча й мають однакову мету - забезпечення реалізації потреби людини в інформації, проте у них різне функціональне призначення. Якщо функція права на доступ до інформації полягає в забезпеченні особи необхідною інформацією безпосередньо від органів державної влади та органів місцевого самоврядування про їх діяльність та відомості про себе, тобто доступ до офіційної інформації, а також до певної інформації, що знаходиться у приватноправових юридичних осіб, то призначення свободи інформації полягає в забезпеченні можливості вільного пошуку та одержання будь-якої інформації із загальнодоступних джерел, отриманні інформації про дії влади, але вже в інтерпретації представників ЗМІ, можливості ознайомлення з науковими працями, художніми творами, кіно, спілкування тощо. Єдине, чого потребує свобода інформації від держави - це дотримуватися політики невторчання, і навпаки, право на доступ до інформації репрезентує обов'язок держави створити певні умови для реалізації вільного і безперешкодного доступу до інформації [2].

У контексті нового розуміння значення інформації та набуття нею якісно нових характеристик можна говорити про дві функції держави, які полягають у сприянні формуванню власного інформаційного суспільства та реформуванні публічного управління. Що стосується провідної ролі держави у переході до інформаційного суспільства, то слід зазначити, що лише у неї є можливість координувати діяльність різних учасників цього процесу. Роль держави є провідною за рахунок розвитку інститутів демократії на всій території країни, забезпечення всіма можливими правовими заходами, дотримання прав громадян в умовах інформаційного суспільства; створення адекватної новим умовам законодавчої, нормативно-правової бази, форм і методів адміністративного регулювання [3, с. 200].

У найбільш загальному вигляді право доступу до інформації в Україні врегульовано Конституцією України. Ст. 34 Основного Закону передбачає, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір. Однак, деякі вчені відзначають недосконалість цієї норми Конституції України, в якій на відміну від Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права та Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, не вживається слово «одержувати».

Основою реалізації передбаченого Конституцією України права особи на доступ до інформації, є його деталізація в поточному законодавстві. Нині в Україні інформаційна діяльність регламентується численними нормативно-правовими актами. Однак, на думку вчених та фахівців, у сфері доступу до інформації правове регулювання інформаційних відносин, зокрема,

законодавче забезпечення права на доступ до інформації потребує свого подальшого вдосконалення.

Підсумовуючи дослідження, можна зробити висновок, що право на доступ до інформації є конституційним особистим правом кожного, яке відноситься до групи інформаційних прав. Тобто, право на доступ до інформації - це гарантована можливість кожного отримувати безпосередньо від органів публічної влади, їх установ та організацій інформацію про їх діяльність, від приватно-правових юридичних осіб суспільно значущу інформацію про їх діяльність та можливість знайомитися з відомостями про себе. Право на доступ до інформації складається з правомочностей: права на доступ до інформації про діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування; права на отримання відомостей про себе; права отримувати суспільно значущу інформацію про діяльність приватноправових юридичних осіб.

Список використаних джерел

1. Костецька Т.А. Конституційно-правове регулювання інформаційних відносин: деякі теоретичні аспекти. / Т.А. Костецька // Часопис Київського університету права. - 2013. - № 2. - С. 114-117.

2. Комшалюк І.С. Конституційне право на інформацію в Україні / І.С. Комшалюк, М.Ф. Поліковський // Матеріали Другої Всеукраїнської Інтернет-конференції «Конституціоналізм в Україні (ідеї, концепції, доктрини): історія і сучасність» (м. Львів, 25 квітня 2013 р.) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://historylaw.lp.edu.ua/documents/Materials2.pdf>

3. Недбай В. Взаємодія держави та громадянського суспільства у розвитку інформаційних процесів / В. Недбай. // Сучасна українська політика. . - 2008. - № 14. - С. 200.